

Základní škola a mateřská škola Kostelní Hlavno,

okres Praha – východ

školní rok 2016 - 2017

Minimální preventivní program

Obsah

1	Zhodnocení školního roku 2015/2016	2
2	SWOT analýza	2
2.1	Silné stránky	2
2.2	Slabé stránky:	3
2.3	Příležitosti:.....	3
3	Dlouhodobé cíle školy	3
4	Cíle preventivního programu.....	4
4.1	<i>Budování osobnosti žáka, která bude schopna vážit si sebe i druhých a respektovat je</i>	4
4.2	<i>Předcházení závislosti na návykových látkách</i>	4
4.3	<i>Prevence šikany a násilí, projevů xenofobie a rasismu</i>	4
4.4	<i>Prevence rizikového sexuálního chování</i>	4
4.5	<i>Prevence kriminality a vandalismu</i>	5
4.6	<i>Prevence záškoláctví</i>	5
4.7	<i>Prevence poruch příjmu potravy</i>	5
4.8	<i>Prevence virtuálních drog a patologického hráčství</i>	6
5	Zásady prevence	6
6	Tematické bloky ve výuce zaměřené na prevenci rizikového chování.....	7
6.1	Prvouka.....	7
6.2	Přírodověda a vlastivěda.....	7
6.3	Český jazyk	7
6.4	Informatika	8
6.5	Tělesná výchova	8
7	Zdroje využívané při realizaci preventivního programu.....	8
7.1	Vnitřní zdroje.....	8
7.2	Vnější zdroje.....	8
8	Program proti šikanování	9
8.1	Šikanování.....	9
8.2	Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků.....	9
8.3	Prevence proti šikanování.....	10
8.4	Krizový plán.....	10
8.5	Telefonní čísla.....	12
9	Příloha – aktualizace „prevence šikany zaměřené na učitele“	13

Školní rok 2016 - 2017

1 Zhodnocení školního roku 2015/2016

Ve školním roce 2015/2016 jsme ve škole nemuseli řešit žádné závažnější problémy. Mohli jsme se plně věnovat prevenci patologických jevů, posilování třídních kolektivů a vztahů mezi žáky naší školy a rozvoji osobnosti. Dařilo se nám plnit cíle stanovené preventivním programem platným od 1. 9. 2013.

Všichni zaměstnanci školy absolvovali školení BOZP a PO.

Vztahy mezi žáky celé školy se nám dařilo posilovat během společných celoškolských akcí – projektové dny (práce v různorodých skupinách), škola v přírodě, masopustní průvod, sběr starého papíru a plastových víček, divadelní představení ve škole i mimo školu.

Vztahy mezi žáky i jejich rodiči se nám dařilo posilovat během akcí určených pro obě skupiny – již tradiční podzimní vyřezávání dýňových strašidel a velikonoční výstava spojená s kreativními dílnami.

Vztahy mezi žáky a obcemi se nám dařilo posilovat při akcích pořádaných přímo pro jednotlivé obce, ze kterých děti a žáci školy pocházejí – vítání občánků, vánoční zpívání v místním kostele, tradiční májové slavnosti, apod.

Nezapomněli jsme ani na pomoc postiženým nebo znevýhodněným dětem- pro holčičku Janičku, která je na vozíku, jsme celý rok sbírali plastová víčka. Za jejich prodej jí budou rodiče moci koupit potřebné rehabilitační pomůcky. Dobrovolným příspěvkem 10,- měsíčně většina žáků přispívá na adopci na dálku- v péči máme ugandského chlapce „ Patrika“.

Jestliže se vyskytly drobné problémy v chování některých žáků, třídní učitelky řešily ihned ve třídě, na poradách a s rodiči. Spolupráce s rodiči ve většině případů vstřícná a konstruktivní a vedla k uspokojivým výsledkům.

Snažíme se neustále pracovat na tvorbě bezpečného, klidného a příjemného prostředí školy.

2 SWOT analýza

V letošním školním roce 2016/2017 jsme se zaměřili na SWOT analýzu, která nám má pomoci odhalit zejména slabé stránky, která mohou být ohrožující pro práci v oblasti prevence

2.1 Silné stránky

- škola rodinného typu,
- pouze 1. stupeň základní školy- malotřídní charakter
- venkovské prostředí,
- dobré vztahy školy s rodiči, dobré vztahy mezi rodinami žáků v obci,
- zájem rodičů o činnost školy,
- zájem obce o činnost a problémy školy,

- dobře fungující práce zaměstnanců školy – dozory, práce s kolektivem, projekty napříč školou, akce školy, práce s kolektivem na škole v přírodě...
- zájem pedagogů o práci se žáky a o další vzdělávání v oblasti primární prevence, soustavné zapojování témat prevence do výuky a do práce ve školní družině.

2.2 Slabé stránky:

- nedostatečné množství finančních prostředků poskytovaných státem,
- nedostatečná nabídka materiálů, besed, programů a akcí týkající se oblasti prevence v regionu školy, které by byly škole poskytovány zdarma,
- obtížná dosažitelnost dopravního hřiště,
- málo prostoru ve škole (pro lepší fungování školní družiny, kroužků, čtenářského koutku...),
- chybějící učebna
- malý počet zaměstnanců na stoupající nároky státu, zřizovatele, rodičů a zejména dětí a žáků – dozory, odpolední a večerní akce, administrativní zátěž, apod.

2.3 Příležitosti:

- hledání dalších možností spolupráce,
- další vzdělávání pedagogických pracovníků,
- hledání finančních zdrojů.

3 **Dlouhodobé cíle školy**

Po vyhodnocení práce a výsledků v oblasti prevence od 1. 9. 2014 do června 2015 byly stanoveny dlouhodobé cíle školy, které vychází z dlouhodobých cílů předchozího období:

- budování školy „rodinného typu“,
- prohlubování úspěšné spolupráce s rodiči žáků,
- spojení života školy s životem obce,
- vytváření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí školy,
- snižování rizik vzniku problémů, rizikového chování, minimalizace vzniku šikany v jakékoli její podobě uvnitř třídních kolektivů i mezi všemi žáky školy,
- práce s jednotlivcem, kolektivem třídy, kolektivem celé školy – zaměření na komunikaci, vztahy mezi žáky, mezi žáky a zaměstnanci školy, na klima školy, budování pozitivního, příjemného, vstřícného pracovního prostředí,
- zaměření na výchovu a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich celkový osobnostní rozvoj,
- upevňování a rozvoj kladného vztahu žáků k přírodě a životnímu prostředí,
- upevňování základních pravidel a obecně uznávaných hodnot společenského chování a života, předkládání vhodných vzorů, vést k dodržování pravidel a zákonů,
- zvyšování profesionality pedagogů při řešení problémových situací, umění být morální podporou, další vzdělávání pedagogických pracovníků.

4 Cíle preventivního programu

4.1 Budování osobnosti žáka, která bude schopna vážit si sebe i druhých a respektovat je

Zdůvodnění cíle – přiměřeně věku silná a zralá osobnost a kvalitní vztahy mezi žáky výrazně snižují projevy rizikového chování.

U žáků jsou rozvíjeny sociální dovednosti, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování, uvědomění si důsledků jednání, pomoc druhým.

Jsou posilovány komunikační dovednosti, schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátně reagovat na stres, neúspěch a kritiku (komunitní kruh, hry, diskuze, hraní rolí, kresba, nácvik verbální i nonverbální komunikace...).

Učitelé vytváří ve třídách pozitivní sociální klima, pocit důvěry, atmosféru pohody a klidu, podmínky pro práci bez strachu a nejistoty. Snaží se pěstovat základy právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje, úctu k lidem, přírodě, majetku, apod.

4.2 Předcházení závislosti na návykových látkách

Zdůvodnění cíle – oddálení prvního kontaktu s návykovými látkami a předcházení závislosti na návykových látkách je prevencí před vznikem zdravotních problémů souvisejících s užíváním návykových látek.

Žáci jsou vedeni k zdravému životnímu stylu, ke sportu a zájmovým činnostem, ke smysluplnému trávení volného času, k ochraně svého zdraví i zdraví ostatních. Je podporována jejich tvořivost, fantazie, zručnost a pracovitost. Jsou seznamováni se zásadami osobní a duševní hygieny. Přiměřeně věku jsou seznamováni s problematikou návykových látek, mohou se kdykoli na učitele obrátit se svým dotazem, problémem, potíží nebo nejistotou.

4.3 Prevence šikany a násilí, projevů xenofobie a rasismu

Zdůvodnění cíle – zajištění bezpečnosti žáků školy, prevencí lze zabránit vzniku negativních jevů a jejich projevům.

U žáků je pěstováno zdravé sebevědomí, pozitivní přístup k okolí a ostatním, jsou rozvíjeny a posilovány zdravé vrstevnické vztahy, upevňují se obecně uznávané hodnoty a postoje, jsou vedeni k úctě k životu.

Žáci se učí řešit konflikty, nedorozumění, otevřeně říci svůj názor a obhájit si ho, samostatně myslet, rozhodovat se, být tolerantní.

Přiměřeně věku se seznamují s pojmy multikulturní společnost, extremistická organizace, ideologie, sekta, rasismus, terorismus, apod.

4.4 Prevence rizikového sexuálního chování

Zdůvodnění cíle – seznamování s lidským tělem, péčí o tělo, s přirozenými vývojovými změnami a s rozdíly vede k lepšímu porozumění svému tělu, své psychice a přirozeným změnám. Vede k pochopení vztahů mezi muži a ženami, k tomu, co je správné a přirozené a

co je nebezpečné. To napomáhá předcházet rizikům sexuálního zneužívání, týrání nebo zanedbávání.

U žáků jsou posilovány obecně uznávané hodnoty – rodina, mateřství, láska, přátelství.

Témata sexuální výchovy jsou předkládána jako přirozená věc.

Přiměřeně věku se hovoří o možném nebezpečí – pedofilie, pornografie. Žáci jsou poučováni o možných rizicích, o bezpečném chování, o možnosti se na učitele obrátit s jakýmkoli problémem, strachem, potíží. Je jim v případě zájmu nebo potřeby umožněno diskutovat s učiteli o této problematice.

4.5 Prevence kriminality a vandalismu

Zdůvodnění cíle – to, že se žáci učí znát svá práva a povinnosti, být odpovědní za své chování a jednání a dodržovat stanovená pravidla, jim usnadní zapojení do společenského života, osvojení si správných modelů chování a jednání, obecně uznávaných pravidel a hodnot společenského chování, dodržování platných zákonů a pomůže jim vyhnout se nevhodnému chování, páchání přestupků a trestných činů.

Žáci jsou pravidelně seznamováni se všemi řády školy a jsou důsledně vedeni k jejich dodržování. Jsou seznamováni s důsledky porušování předpisů, řádů, pokynů a dohod.

Třídy si vytváří svá pravidla chování, třídní učitel vede žáky k jejich dodržování.

Žáci se učí respektovat lidská práva a obecně uznávané hodnoty společenského chování, znát svá (dětská) práva ve společnosti. Učitelé se snaží předkládat vhodné vzory chování a sami být pro žáky vzorem a morální podporou.

Učitelé přiměřeně věku vysvětlují základní projevy kriminality, vandalismu a delikvence (krádeže, násilí, porušování dopravních předpisů...). Vysvětlují dílčí mechanismy a dynamiku trestných činů – co se děje před a proč, co se děje potom, jak se cítí postižený, jaké jsou následky, jak se cítí pachatel...

4.6 Prevence záškoláctví

Zdůvodnění cíle – v naší škole nemáme problém se záškoláctvím ani s neomluvenými hodinami, prevence slouží k udržení tohoto stavu. Problém se v poslední době objevuje v pozdním omlouvání absence žáků.

Posilujeme motivaci žáků k učení, jejich zájem o učení, vytváříme takové podmínky, aby žáci chodili do školy rádi, s chutí a bez obav. Na omlouvání žáků spolupracujeme se zákonnými zástupci.

4.7 Prevence poruch příjmu potravy

Zdůvodnění cíle – je potřeba předcházet negativním vlivům médií a reklamy – módní trendy, ideál krásy, odtržení od reality, hovořit přiměřeně věku o nebezpečí – poruchy příjmu potravy (anorexie, bulimie, diety, obezita), upevňovat kladný vztah ke svému tělu, seznamovat žáky s různými styly života.

Hovoříme se žáky o životosprávě, režimu dne, duševní hygieně, umění odpočívat – relaxovat.

Žáci se seznamují s pozitivy a negativy různých stylů života, přemýšlí o vlivu reklamy a médií na jejich život, rodinu, diskutují o této problematice. Jsou vedeni k přiměřené a vhodné péči o svůj zevnějšek a tělo, k aktivnímu pohybu (sportu).

4.8 *Prevence virtuálních drog a patologického hráčství*

Zdůvodnění cíle – tím, že žáci jsou seznamováni se základními pojmy virtuálních drog a nebezpečím těchto drog se snažíme předcházet zdravotním, sociálním a psychickým poškozením v důsledku přílišného užívání virtuálních drog.

Virtuální drogy – televize, počítač, výherní automaty, sázení, mobilní telefony, tablety, apod.

Nebezpečí – znečitlivění, ztráta reality, snížení sebekontroly, násilí, závislost, gambling.

Hovoříme o pozitivěch a negativěch virtuálních drog, o pravidlech pro jejich užívání. Podporujeme počítačové hry a pořady s kladnými stránkami obsahu, hovoříme o nevhodnosti her a pořadů s tematikou násilí, zabíjení a dalších kriminálních činů.

Součástí této prevence je prevence kyberšikany. K zamezení vzniku a v rámci prevence jsou žáci pravidelně seznamováni s pravidly bezpečného používání ICT, mobilních telefonů. Jsou poučovani, jak se chovat v případě ohrožení – neodpovídat, ukládat důkazy, svěřit se, mluvit o všem, co se jim děje.

5 Zásady prevence

Program je zaměřen hlavně na primární a sekundární prevenci. Předpokladem pro fungování prevence je celoškolský přístup, který zahrnuje:

- **organizaci a řízení školy** – velmi důležitá pro prevenci šikany a její minimalizaci je dobrá komunikace jednotlivých pracovníků školy hlavně o problémových jevech (pravidelné pedagogické porady, průběžné informování ostatních pedagogických pracovníků o příznacích nevhodného chování některého nebo k některému z žáků). V případě zachycení některého negativního jevu okamžitě informovat třídního učitele a vedení školy. V rámci prevence je vhodné vytipovat si riziková místa ve škole (chodba, WC, šatna...) a zvýšit zde kontrolu.
- **preventivně-výchovnou činnost žáků** – s třídními kolektivy se pracuje na rozvoji pozitivních mezilidských vztahů. Za jejich rozvoj zodpovídají třídní učitelé, kteří si dle možností a konkrétní situace ve třídách najdou odpovídající organizační formy. Žáci jsou informováni o tom, co je šikana, jak se zachovat, když se v jejich blízkosti objeví.

Prevence sociálně patologických jevů je součástí každodenní práce školy, práce školní družiny a je začleňována i do aktivit školy – kroužky, výlety, škola v přírodě...

Za koordinaci preventivních aktivit školy zodpovídá metodik prevence stanovený ředitelkou školy. Metodik spolupracuje s ostatními pedagogy a dalšími zaměstnanci školy, s odborníky a organizacemi. Úzce spolupracuje s výchovnou poradkyní a ředitelkou školy, konzultuje s nimi

svoji práci, výsledky své práce, realizaci preventivního programu a své mapování situace ve škole. Soustavně se vzdělává a poznatky ze svého vzdělávání sdílí s ostatními.

6 Tematické bloky ve výuce zaměřené na prevenci rizikového chování

Tematika prevence rizikového chování prolíná celým vzdělávacím procesem, je zařazována vždy, když je k tomu vhodná příležitost. Vyučující reagují na aktuální události.

6.1 Prvouka

- chování ve škole – ve třídě, při vyučování, o přestávkách...
- dopravní výchova,
- zdravý životní styl,
- režim dne,
- péče o zdraví, hygiena, předcházení úrazům,
- integrovaný záchranný systém, důležitá telefonní čísla, přivolání pomoci,
- bezpečné chování,
- osobní bezpečí, setkání s cizím člověkem, nebezpečí od cizích lidí,
- péče o zuby,
- rodina, vztahy v rodině,
- odlišnost a tolerance,
- co smíme a co nesmíme,
- správné a nesprávné chování ke kamarádům,
- okolí domova a školy.

6.2 Přírodověda a vlastivěda

- bezpečné chování, setkání s cizím člověkem, učíme se říkat ne,
- dopravní výchova,
- jak se chováme a jak to vidí ostatní,
- člověk a jeho okolí,
- jak se chováme v přírodě, ochrana životního prostředí,
- výchova k udržitelnému rozvoji, environmentální výchova,
- zásady první pomoci,
- zdravý životní styl, co podporuje a co škodí našemu zdraví,
- rodina, tradice, poznáváme svoji vlast – výchova k vlastenectví,
- tolerance k odlišnostem, poznáváme svět.

6.3 Český jazyk

- jak se k sobě navzájem chováme, umíme pozdravit, poděkovat...
- hrajeme si, dodržujeme pravidla, bezpečnost při hře,
- bezpečnost během prázdnin – vypravujeme si příjemné i nepříjemné zážitky – poučení, bezpečné chování, příčiny vzniku úrazů, jak se chováme v přírodě...
- telefonní rozhovor – důležitá telefonní čísla, zásady bezpečného telefonování,
- obrázková osnova – nehoda – dopravní výchova, první pomoc, bezpečné chování,
- popis osoby – všímám si lidí kolem sebe,

- dopis, pohled – vztahy v rodině, s kamarády, dopis nemocnému – podpora, přátelství,
- SMS zpráva – zneužívání mobilních telefonů k šikaně, stalkingu,
- tvorba plakátu – vliv reklamy, médií,
- čtení – využití textů z čítanky k prevenci,
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku.

6.4 Informatika

- ochrana osobnosti, bezpečné chování,
- bezpečný internet, bezpečnost chatování
- nebezpečí virtuálních drog,
- učíme se vybírat si, hodnotit, říkat ne, poradit se, sdělit problém, pomáhat si.

6.5 Tělesná výchova

- dodržujeme pravidla her, hrajeme „fair play“,
- učíme se řešit problémy při kolektivních hrách,
- mezilidské vztahy, seberealizace, sebepoznání,
- učíme se ovládat, překonávat překážky,
- sportování – vhodné využití volného času, zdravý životní styl,
- dodržujeme pravidla bezpečného chování – předcházení úrazům,
- hygiena, poskytnutí první pomoci při zranění.

7 **Zdroje využívané při realizaci preventivního programu**

7.1 Vnitřní zdroje

- preventivní tým – metodik prevence, výchovný poradce, ředitelka školy,
- možnost individuálních konzultací pro žáky a jejich zákonné zástupce,
- práce s třídním kolektivem, diagnostika vztahů ve třídě,
- spolupráce se školní družinou,
- besedy, pořady zaměřené na prevenci,
- nespecifická prevence – výlety, škola v přírodě, projektové dny...

7.2 Vnější zdroje

- Policie ČR, Městská policie,
- Obec Kostelní Hlavno,
- Pedagogicko psychologická poradna
- Školská rada

8 Program proti šikanování

Tento program slouží ve škole k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole, zaměřuje se především na prevenci šikanování a ukazuje postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy.

8.1 Šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Podoby šikanování jsou:

a) přímá podoba šikany:

fyzické útoky v podobě bití

vydírání

loupeže

poškození věcí

slovní útoky v podobě nadávek

pomluvy

vyhrožování

ponižování

sexuální obtěžování až zneužívání kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.)

b) nepřímá podoba šikany:

demonstrativní přehlížení

ignorování žáka či žáků

c) psychická šikana, přímá a nepřímá – (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií)

d) fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)

e) smíšená šikana, kombinace psychické a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

8.2 Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

Škola je povinná zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů).

Bude-li znám případ šikanování a pedagogický pracovník nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, vystavuje se riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§168, 167 trestního zákona).

8.3 Prevence proti šikanování

Základem prevence šikanování a násilí ve škole je Školní vzdělávací program, který podporuje pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky (a mezi žáky a učiteli) a usiluje o vytváření bezpečného prostředí školy. Systém primární prevence sociálně patologických jevů je součástí Minimálního preventivního programu.

8.3.1 Informování o problematice šikanování

- a) informace pro pracovníky školy (školní metodik prevence, výchovný poradce, ředitel školy, pedagogičtí pracovníci)
- b) informace pro rodiče
- c) informace pro žáky

8.3.2 Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany spolupracovat s institucemi:

- a) v resortu školství:

s pedagogicko-psychologickými poradnami,
středisky výchovné péče,
speciálně pedagogickými centry,

- b) v resortu zdravotnictví:

s pediatri a odbornými lékaři,
dětskými psychology, psychiatry,
zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie

- c) v resortu sociální péče:

s oddělením péče o rodinu a děti,
s oddělením sociální prevence.

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) spolupracovat:

s Policií ČR,
s orgánem sociálně právní ochrany dítěte.

8.4 Krizový plán a postupy řešení šikanování

8.4.1 Postup pedagogického pracovníka a ředitele školy

Postup pedagogického pracovníka

1. Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
2. Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.
4. Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.
5. Navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů.

Postup ředitele školy

1. Přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák).
2. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc z venku, a zda je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.
3. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky (komise – metodik prevence, výchovný poradce a třídní učitel), kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů.
4. Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.
5. V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
6. V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
7. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
8. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
9. Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.
10. Projedná v pedagogické radě potrestání agresorů.

8.4.2 Vyšetřování šikany

a) vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou):

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
4. Zajištění ochrany obětem.
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

b) pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování.

8.4.3 Postup rodičů při podezření na šikanování

Postup při podezření na šikanování, o kterém jsou informováni, by měl být následující:

1. Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele, popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky dochází k šikaně.
2. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence či výchovného poradce, rodiče se obrátí s informací na ředitele školy.
3. V případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy.
4. Jsou-li rodiče přesvědčeni, že postupuje škola při řešení šikanování nedostatečně, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy (Obec Kostelní Hlavno), nebo podat stížnost na školu České školní inspekci.

8.5 Telefonní čísla

- Pedagogicko psychologická poradna Středočeského kraje, pracoviště Praha – východ, Mochovská 570, Praha 9 – Hloubětín – 281 867 331

Středisko výchovné péče (Liberec) – 485 101 577

- Policie ČR (Benátky n/Jiz.) – 326 362 134
- Orgánem sociálně právní ochrany dítěte Ml. Boleslav – 326 716 187

„**Program proti šikanování ve škole**“ je zpracován dle Metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízení – č.j.MSMT – 22294/2013-1.

V Kostelním Hlavně dne 19.8.2016

Projednáno na pedagogické radě dne 25.8.2016
Účinnost od 1.9. 2016.

.....
Bc. Matěj Benedikt, DiS
metodik prevence

.....
Mgr. Jitka Potměšilová
ředitelka školy

Šikana zaměřená na učitele: jak ji předcházet a jak ji řešit

- Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.
- Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou.
- Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.
- Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pociťuje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí. V řešení situace pak pedagoga také oslabuje obecně zažitý mylný názor, že kompetentní pedagogové problém s udržováním kontroly ve třídě nemají.
- Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni.
- Agresivní chování s cílem ublížit učiteli ze strany vedení (nejčastěji jako *bossing*), kolegů (nejčastěji jako *mobbing*), podřízených kolegů (nejčastěji jako *staffing*), nebo šikana ze strany zákonných zástupců nebude předmětem tohoto metodického pokynu, protože postrádá aspekt rizikového chování žáků.
- Tyto formy šikany patří do pracovněprávní problematiky a postupy řešení vymezuje zákoník práce, případně trestní zákoník či občanský zákoník. Jejich výskyt však zvyšuje pravděpodobnost pro výskyt *šikany mezi žáky* a také *šikany zaměřené na učitele* (viz Příloha č. 2 *Rizikové a protektivní faktory*) a jejich prevence a včasné a vhodné řešení musí být akcentovanou součástí vytváření bezpečného prostředí každé školy.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

- Prevence stojí na celoškolském přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde. Uvědomění si rizika a jeho deklarace může významně snížit rozvoj šikany.
- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.

- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
- Pedagog posiluje zapojení žáků/studentů do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky/studenty zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout apod.
- Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.
- Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.
- Všimá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.
- Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.
- Všimá si prosociálního a kooperativního chování žáků a oceňuje je; podporuje kooperaci mezi žáky a prostředím, kde se každý žák/student cítí přijatý.

Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele

Pro řešení šikany zaměřené na učitele platí doporučení uvedené výše. Dále je důležité respektovat tyto zásady:

- Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Nelze očekávat, že situaci, kterou lze klasifikovat jako šikanu, vyřeší pedagog v pozici oběti sám. Je zapotřebí, aby škola podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.
- Škola musí mít připravený krizový plán, ve kterém bude specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli vedení školy, školní poradenské pracoviště apod. Plán rovněž zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky.
- V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky se pedagog řídí krizovým plánem školy. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.
- Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později.
- Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.

- Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence).
- Stejně jako u šikany mezi žáky i zde je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.
- V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

Krizový plán a postupy při řešení šikany učitele

Pedagogický pracovník, který vnímá ze strany žáka nebo žáků chování, které by mohlo mít znaky šikany, postupuje takto:

1. Konfrontuje svá pozorování s dalšími kolegy, příp. se školním psychologem, metodikem prevence,
s vedením školy. Konzultuje s nimi další postup.
2. Pedagog sám situaci se třídou ani agresorem neřeší. Pokud k šikaně dochází během vyučování, zajistí
si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného
kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí
pro ostatní žáky ve třídě.
3. Rozhovor s agresorem či třídou povede kompetentní osoba, metodik prevence, výchovný poradce či
školní psycholog.
4. Zajištění a vyslechnutí svědků, ochotných vypovídat.
5. V případě pokročilé formy šikany přivolá vedení školy k řešení externí odborníky, případně zajistí
zdravotnickou péči, Policii apod..
6. Škola zajistí pedagogovi následnou péči, omezí kontakt agresora s pedagogem, zajistí náhradního
vyučujícího, příp. přítomnost asistenta v hodinách.
7. O šikaně bezodkladně informuje rodiče agresora.
8. Třídní učitel, příp. vedení svolá mimořádnou třídní schůzku, na které informuje rodiče o proběhlé
šikaně, o výsledcích šetření, a přijatých opatřeních.
9. Následná péče o svědky šikany.

10. Práce s třídním kolektivem za pomoci metodika prevence, školního psychologa, případně externí organizace.

11. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy oznámí tuto skutečnost Policii ČR.